

УДК 34.01:316.477

Пелех Юрій Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
Інституту вищої освіти АПН України

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У
КОМПЕТЕНТІСНО-ЦІННІСНОМУ ВИМІРІ: ФІЛОСОФСЬКО-
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

Анотація

У статті розглядаються деякі аспекти актуалізації понять «компетенції», «компетентність», «компетентностний підхід» в сучасній педагогічній науці. Робиться спроба визначення аксиологічних положень в структурі компетентностной теорії на основі філософсько-культурологічного аналізу.

Ключові слова: компетенція, компетентність, компетентнісна теорія, філософсько-культурологічного аналіз.

Актуальність проблеми

Маючи гуманітарну природу, компетентнісний підхід є одним із основних методологічних принципів при підготовці конкурентно спроможного фахівця в нових умовах господарювання, що набуває якісно відмінних характеристик у загальній структурі сучасної освітньої парадигми.

Як відомо, окреслені у межах гуманітарної парадигми освіти критерії сформованості спеціаліста-професіонала є значно «ширшими», ніж дотепер стандартизований набір знань умінь та навичок, що розглядався як потенційний при підготовці майбутніх спеціалістів.

З розвитком науково-технічного прогресу, окресленням таких явищ сьогодення як технологізація, інформатизація, глобалізація, науково-технічна інновація, визначальною є потреба у підготовці висококваліфікованих кадрів, здатних раціонально мислити в ситуаціях різномасштабної складності і непередбачуваності. За цих умов постає запитання: «Яку роль у побудові сучасної модернізованої освітньої парадигми відіграють такі основоположні у педагогічній науці поняття , як «компетенції», «компетентність», «компетентнісний підхід»? Як оптимізувати

алгоритмічно вивірену модель компетентнісного підходу при підготовці фахівців, – при цьому виявити, визначити, охарактеризувати і впровадити у практику основні теоретико-методичні складові такої моделі?»

Вирішення цих завдань зумовило вибір тематики даного дослідження.

Наукова новизна дослідження

Намагаючись дати відповіді на вище поставлені запитання, ми визначили новизну дослідження. Вона полягає у формуванні найбільш оптимальних шляхів адаптації загальних принципів компетентнісного підходу в освіті до специфіки вищої педагогічної освіти із застосуванням компетентнісної моделі професійної підготовки майбутніх вчителів з акцентом на ціннісно-смыслову їх готовність до майбутньої професійної діяльності. Тому завдання дослідження-довести, що компетентнісна модель професійної підготовки майбутнього вчителя не буде цілісною, без врахування аспекту домінування в ній аксіологічно суцього. При цьому «компетенції» набувають ознак «причинно-мотиваційної» підсистеми загальної системи цінностей у суб'єкта навчально-виховного процесу.

Методологічною базою дослідження стали:

- загальна теорія діяльності, що розробляється сучасною філософією, соціологією, психологією, педагогікою;
- модель компетентнісного підходу до підготовки педагогічних кадрів з наголосом на формування професійних компетенцій (професійне мислення, професійна спрямованість особистості майбутнього спеціаліста);
- концепції синергетики освіти: про навчання як нелінійну ситуацію відкритого діалогу, прямого і зворотного зв'язку, як активізації власних сил і здібностей студента, ініціація його на один з власних шляхів розвитку ;
- концепції аксіології, що розкривають суть ціннісного підходу до бачення людини як вищої цінності суспільства і самоцілі суспільного розвитку;
- концепції суб'єкт-об'єктності та об'єкт-суб'єктності педагогічних стосунків, що визначають суть і взаємоактивний, взаємовиховуючий характер взаємодій між педагогами і студентом .

Аналіз публікацій останніх досліджень

В умовах розвитку сучасної наукової думки, педагогічна громадськість висуває на перший план потребу у формуванні високоосвіченого професіонала-педагога,

педагога-патріота. Розробка інноваційних освітніх технологій для вирішення цього життєдайного виклику суспільства здатна призвести до вдосконалення системи освіти в цілому. Сьогодні така модернізація вбачається неможливою без застосування компетентнісного підходу, в основі якого, на наш погляд, повинні бути ціннісні орієнтири майбутнього фахівця щодо професійної діяльності, – свідомо сформовані і адаптовані як пріоритетні упродовж життя. Звичайно, це категоріально змінні субстанції, залежні від зміни чинників зовнішнього і внутрішнього впливу впродовж того чи іншого життєво-творчого періоду.

Проблему застосування компетентнісного підходу розглядають вчені-педагоги В.М.Аніщенко, В.І.Байденко, В.А.Болотов, В.І.Бондар, Є.В.Бондаревська, М.С.Волошина, Т.В.Добутько, Б.Д.Ельконін, О.Л.Жук, І.О.Зимня, Н.Н.Обозов, В.В.Краєвський, М.В.Попова, В.В.Серіков, І.Д.Фрумін, А.В.Хуторський.

Характеристика компонентів «компетенції», що набувають рис особистісних цінностей майбутніх спеціалістів, знайшли відображення у працях українських та зарубіжних вчених С.Бондар, В.Воскресенського, Дж.Равена, О.Таїзової.

До питання про формування професійної компетентності студентів спрямовують наукові погляди Б.Боденко, М.Волошина, І.Зимня, Б.Ельконін, Н.Кузьміна, А.Маркова, Ю.Татур, Т.Туркіна, С.Шишов.

Аксіологічну, а відтак і філософсько-культурологічну складові поняття «компетенція» розглядають учені Є.Ю.Артем'єва, І.С.Артюхова, А.Г.Асмолов, Б.С.Братусь, Ф.Є.Василюк, А.П.Вардомацький, В.Г.Вижлецов, Н.Гартман, О.В.Єрємкіна, Р.Інглхарт, М.С.Каган, В.Караковський, В.І.Карандашов, А.Н.Леонт'єв, Д.А.Леонт'єв, В.О.Сластьонін, Б.А.Сосновський, С.Ю.Степанов.

Термін «компетенція» найчастіше асоціюється у працях вчених педагогів із освітньо-цілісною, структурно-динамічною конструкцією, що орієнтована на якісно-кінцевий «освітницький» результат. Він включає володіння відповідною методологією та відповідними педагогічними технологіями її впровадження, широким кругозором, проектувально-конструкторським мисленням, що дозволить визначати окремі види спеціальних і ключових «компетенцій» і на цій основі приймати необхідні раціональні рішення у різних педагогічних ситуаціях.

Однією з компетентнісних рис педагога є здатність до наукового пізнання. Про пізнання як процес, що розвивається від простих ступенів до абстрактних

наголошував у своєму вченні «Органон» Аристотель. За Аристотелем, шлях пізнання проходить через відчуття, уявлення, досвід, що посилюється пам'яттю, до науки, як його вершини, а зміст пізнання зводиться до пізнання загального. Втім, хоч філософ і вважав чуттєве пізнання істинним, визнавав, що коли процес пізнання переходить від сприйняття до уявлень, виникають помилки. Тому на педагога покладено завдання донести до учнів поняття (абстракції), які спиралися б на чуттєво-пізнавальну дійсність та охоплювали не сукупність випадкових фактів, а загальне та необхідне. При цьому Аристотель наголошував, що теоретичне пізнання необхідно оберігати від порожньої спекулятивності. Зрештою, це привело мислителя до розвитку логіки, яку він розумів як знаряддя наукового пізнання [1].

Таким чином, шлях наукового пізнання, за Аристотелем, проходить через певний досвід, як категорію абстрактну і постійно змінну. Так, погоджуючись із твердженням В. Болотова та В. Серікова [2; 9], в основі культурологічної моделі змісту освіти втілюється ідея відбиття сукупності основних видів досвіду, усвідомлення якого новим поколінням забезпечує спадковість в соціокультурному прогресі. В.В. Краєвський та І.Я. Лернер виділяють чотири різні компоненти культурного досвіду:

- знання про різні сфери дійсності;
- досвід виконання відомих способів діяльності;
- досвід творчої діяльності;
- досвід емоційно-ціннісного відношення до об'єктів і засобів діяльності людини [3].

В.С. Ледньов та М.С. Каган стверджують, що основою змісту освіти є не сукупність науково-предметних галузей, а діяльність людини. Вона представлена у наступних різновидах: практико-перетворююча, пізнавальна, комунікативна, ціннісно-орієнтаційна, естетична [4; 5].

Із зазначеного помітно, що і філософи сучасності, і філософи античності (Платон, Аристотель) єдині у твердженнях про те, що естетичне і моральне виховання (як різновиди змісту культурологічної сфери людської діяльності) в межах ціннісно-орієнтаційної сфери здатні сформувати компетентісно орієнтовану особистість. Враховуючи побудову змісту освіти у відповідності до структури особистості (В.С. Ільїн, К.К. Платонов) при формуванні «цілісної особистості» необхідно відобразити в

цьому змісті основні ситуації життєдіяльності людини та цінності суспільства, в якому вона проживає. В цьому зв'язку Ян Амос Коменський з позиції гуманізму трактує педагогічні категорії – виховання, навчання й освіту – як процеси, що відбуваються відповідно до законів природи (суспільства) і зумовлені природою дитини (структура особистості). Щодо компетентнісного підходу у викладацькій діяльності, Коменський характеризує вчителя як такого, хто прагне не тільки славитися, але і бути сущим, тобто вчителем, а не лише вчителем за посадою. Справжній (компетентний) вчитель «...шукає, чому учити, бо він горить нетерпінням навчити всіх всьому, що тільки і можливе. Він думає про те, як учити, щоб напій науки проковтнувся без побоїв, без криків, без насильства, без огиди, словом, привітно і приємно. Подібно до старанного творця, він старається по-можливості красиво створити і розписати божі зображення, без кінця їх шліфує і обробляє, щоб додати їм найбільшу схожість з оригіналом» [6, 197]. Англійський філософ і педагог Джон Локк у праці «Думки про виховання» зосереджується на проблемі виховання джентльмена – людини в якій поєднуються високоосвіченість з діловими якостями, тверді моральні переконання з відповідними манерами поведінки (компетентнісні якості). З точки зору Локка, вчитель повинен був володіти широкими і глибокими знаннями у найрізноманітніших галузях, крім того він повинен бути прикладом моральності, другом дитини і щиро її любити. «Безцільно з боку вихователя говорити про приборкання пристрастей, якщо він дає волю будь-якій власній пристрасті; і безплідними будуть його намагання викоренити у своєму вихованцеві порок або непристойну рису, які він допускає в собі самому» [7, 481].

Проблему врахування компетентнісного підходу при підготовці майбутнього вчителя, на наш погляд, розкриває і видатний швейцарський педагог Й.-Г. Песталоцці. На його думку моральне виховання (як складова ціннісної сфери особистості, яка у свою чергу є складовою компетентнісного підходу в освіті – авт.) полягає у досконалому пізнанні добра, в досконалому умінні і бажанні творити добро. «Щоб змінити людей, їх треба любити. Вплив на них пропорційно любові до них» - наголошував Песталоцці, звертаючись до майбутніх вчителів. І відразу ж попереджав, що «людина справді отримує освіту і виховання лише тоді, коли вплив освіти та виховання знаходиться відповідно до вічних законів людського розвитку; суперечності між засобами освіти і виховання і цими вічними законами призводять до

помилкової освіти і помилкового виховання людини, подібно до того, як зовнішнє насильницьке втручання калічить рослину, порушує її нормальний органічний ріст» [8, 305-306].

Німецький філософ І. Кант у трактаті «Про педагогіку» дає цілком конкретні та практичні рекомендації щодо завдань виховання і вимог до особи вихователя (вчителя - авт.). Головна мета виховання у Канта – навчити людину думати. Зрештою, наголошує Кант, людина повинна пройти чотири ступені виховання: приборкати тваринну природу, тобто стати дисциплінованою; навчитися працювати; навчитися поводитися у суспільстві і стати моральною особою, тобто «виробити такий образ думок, щоб обирати вийняtkово добрі цілі» [9, 454].

Порівняємо із визначенням поняття «компетенції», сучасними вченими. Наприклад, С.В. Зигмантович стверджує, що «до структури компетенції входить сформованість у особистості внутрішньої мотивації, психологічної і практичної готовності щодо досягнення більш якісних результатів в своїй професійній діяльності, соціальному житті» [10, 1]. Як бачимо, визначення цілей і формулювання завдань досить подібні.

Для диференціації понять «освітницької компетенції» і «компетентності» А. Дахін визначає «освітницьку компетенцію» як «здібність суб'єкта навчального процесу виконувати складні види діяльності, де «компетентність» є якістю особистісною» [11, 136].

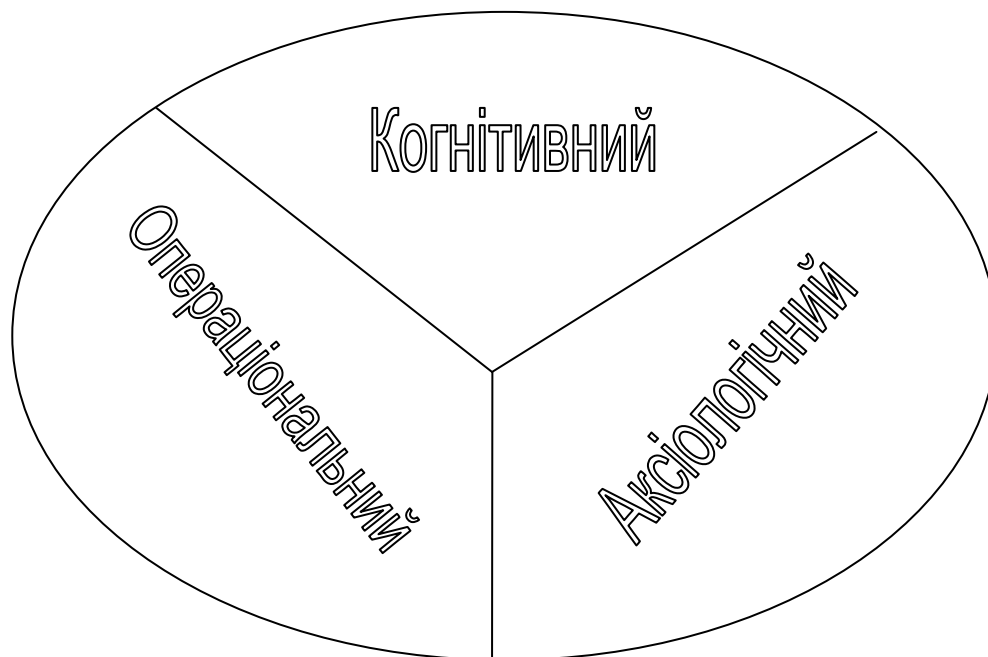
Ми надаємо вищевказаному поняттю наступних ознак: **„Освітницька компетенція, включена в культурологічну модель змісту освіти постає інструментарієм для виконання складних та багатограних видів педагогічної діяльності за умов цілковитої реалізації пізнавальної, комунікативної ціннісно-орієнтаційної (а в її складі морально-естетичної) функцій”**.

Роблячи спробу у впровадженні методологічного підходу для визначення компетентності будь-якого фахівця, з врахуванням різних аспектів його діяльності (інтелектуальний, професійний, особистісний), В.В. Ягупов та В.І. Свистун формулюють поняття «професійна компетентність». На їхню думку, «професійна компетентність фахівця є складним інтегральним, інтелектуальним, професійним і особистісним утворенням, яке формується у процесі його професійної підготовки у ВНЗ, проявляється, розвивається і вдосконалюється у професійній діяльності, а

ефективність її здійснення суттєво залежить від видів його теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних, професійних і індивідуально-психічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності» [12, 6].

Білоруські та російські вчені (В.А. Болотов, А.В. Хуторський, В.В. Краєвський, І.О. Зимня, О.Л. Жук, В.І. Воскресенський, А.В. Макаров та інші) трактують поняття „компетенції” і „компетентності” як системно-алгоритмічні, багатокомпонентні та багатогранні [9, 2]. Змістовний компонент поняття «компетенція», на їх погляд, становлять три складові: когнітивна (оперування набутими знаннями), операційна (вміння щодо проектування та конструювання педагогічних технологій), аксіологічна (усвідомлення цінностей як компонента культурологічного змісту освіти з трансформацією їх у професійні і особистісні риси).

Схема 1. Змістовні компоненти поняття «компетенція»

Основний зміст роботи.

Поділяючи думку багатьох вчених (В.І. Байденко, Н.М. Бібік, С. Я. Бутко, Н.В. Борисова, І.О. Зимня, В.Г. Казанович, Н.В. Кузьміна, В.Ю. Пітюков, В.О. Сластьонін, Ю. Г. Татур, В.О. Шаповалова та ін.), визначаємо, що компетентнісна модель професійної підготовки базується на системно-організованих компетентнісних складових. О.Л. Жук виділяє два види компетенцій випускника ВНЗ – спеціальні та ключові. Ключові компетенції мають соціальну, професійну, комунікативну, інформаційну та освітню складові [13, 46].

Виконуючи рефлексивну функцію і функцію самоорганізації (синергетичний принцип), базуючись на ціннісно-сміслових орієнтирах випускника, вони визначають ступінь та рівні його професійної сформованості і готовності до майбутньої діяльності.

Професійні компетенції (основою яких є «знаннєвий фактор») поділяють на **професійні**: фундаментальні знання професійно-орієнтованих дисциплін, саморефлексія, вміння здійснювати міжпредметні зв'язки, реалізація методико-технологічних принципів для підвищення якості освітнього процесу, принцип науково-дослідницької діяльності з експериментальною і емпіричною складовими та **академічні**, що включають об'єм знань та навичок, необхідних для оволодіння професією.

Програмою TUNING (вибірково – авт.) класифіковано наступні види компетенції:

1. Інструментальні:

а) когнітивні здібності, спрямовані на розуміння та раціональне використання набутого професійного досвіду;

б) методологічні здібності – саморефлексія щодо ефективності використання власних можливостей (моделювання стратегії навчання, систематизація часу для вирішення першочергових завдань і прийняття рішень);

в) технологічні – вміння, пов'язані з використанням сучасних технологій з допомогою технічних засобів навчання ;

г) комп'ютерні навички для інформаційного менеджменту;

д) лінгвістичні вміння – комунікативні компетенції.

2. Міжособистісні компетенції включають індивідуальні здібності, пов'язані із практичним впровадженням елементів акмеологічної теорії (самовдосконалення, самосвідомість, самокритика та ін.) Вони покликані до гармонійного формування міжособистісних праксеологічних відносин в мікро- і макросоціумі.

3. Системні компетенції передбачають на основі знаннєвого досвіду конструювання та проектування педагогічних систем аналітико-синтетичним та синтетико-аналітичними шляхами (від конкретного до цілого і навпаки). Фундаментальним в цьому процесі, на наш погляд, є розуміння явищ синергетики як наукового феномену.

II. Спеціальні (професійні) компетенції. В рамках проекту TUNING були сформульовані результати навчання для першого і другого ступеня (бакалавр, магістр) [14, 11].

На думку інших дослідників (В.М. Антипова, К.Ю. Колесіна, Г.А. Пахомова), професійна компетентність вчителя включає ряд компонентів:

- аксіологічний – в результаті якого загальнолюдські цінності в процесі психічно-свідомих перетворень набувають рис складових духовного світу людини;
- культурологічний – вплив відповідних факторів на життєдіяльність людини (академічну, оздоровчу, креативну та ін.) з метою формування загальнокультурних здібностей, необхідних для професійної діяльності; цінності та традиції культурологічної спадщини та механізми щодо їх збереження, відродження та відтворення;
- життєтворчий – здібності до організації життєдіяльності в умовах зміни мікро-соціуму, готовність до позитивних перетворень;
- морально-естетичний – слугує накопиченню життєвого досвіду в царині інтерпретації переживання емоційно-насичених життєвих ситуацій, гуманної поведінки, формуванню толерантності, милосердя;
- громадянський – суспільно-корисна діяльність в контексті ствердження демократичних прав та свобод людини, формування громадянського суспільства. [15, 59].

Оскільки діяльність педагога є поліфункціональною за характером, метою нашої роботи є аналіз культурологічної та ціннісно-сислової складових компетентнісного підходу.

Система загальнолюдських цінностей, як відомо, є тим стержневим елементом, що формує в цілому культурну сферу особистості. Цінності є центральним елементом цієї культурологічної системи. У зв'язку з цим, деякі російські дослідники, характеризуючи культурну сферу особистості майбутнього вчителя виділяють декілька основоположних похідних. На думку О.В. Єр'омкіної, однією з визначальних похідних є психодіагностична культура вчителя, яку вона визначає як: „Складне інтегративне і багатомірне психологічне утворення особистості, стержнем якого є **ціннісно-сислова характеристика**, що визначає спрямованість її професійної діяльності на здійснення психодіагностичного супроводу життя дитини,

безпеку та оптимізацію її розвитку; формування її в цілісному педагогічному процесі відбувається на суб'єктно-суб'єктному рівні і охоплює мотиваційно-ціннісні (сміслові), когнітивні, рефлексивні і поведінкові сфери особистості педагога і суттєво стимулює ріст професіоналізму” [16, 1].

О.В. Єрьомкіна є автором моделі психодіагностичної культури, де основним „ядерним” компонентом є **мотиваційно-ціннісний (смісловий)**. Структура ж особистості вчителя, на її погляд, складається з підструктур – **ціннісної (сміислової), когнітивної, комунікативної, рефлексивної, перцептивної, діяльнісної і поведінкової**, що об'єднані і переплетені між собою. Виділяючи при цьому ціннісну підструктуру, автор робить акцент на цінностях творчої індивідуальності, що є стержнем професійної самоактуалізації вчителя. Їх основу становлять вміння вирішувати „педагогічні проблемні завдання і розвинути інтелектуальні вміння вчителя , що дають змогу мислити не тривіально, бачити можливості розвитку кожного учня, розкриваючи його особистісні резерви.” Характеризуючи суб'єктивно-об'єктивні сутнісні характеристики структурних компонентів культури вчителя (взявши за основу табличні дані О.В. Єрьомкіної – див. табл. 1.), приводимо приклад системного їх розвитку для успішної діяльності педагога у разі впровадження в практику.

Таблиця 1

Основні суб'єктивно-об'єктивні сутнісні характеристики структурних компонентів культури вчителя

Когнітивно-творчий	Особистісно-діяльнісний	Мотиваційно-ціннісний(смісловий)	Рефлексивно-перцептивний
Творче Я педагога-професіонала. Особистісно-орієнтована дослідницька діяльність	Компетентне індивідуально-творче відношення до діяльності	Ціннісно-сміслові конструкти гуманного і особистісно-орієнтованого відношення до дітей	Розуміння і бережливе відношення до особистості дитини, прогнозування її розвитку
Психолого-педагогічна компетентність	Процес самоактуалізації особистості	Цінності творчої індивідуальності	Суб'єкт-об'єктна взаємодія на особистісно-орієнтованого підході

Очікування кінцевого результату	Індивідуальна програма особистісного професійного саморозвитку	Цінності самореалізації	Потреба в пізнанні психологічних особливостей колективу
Розвинуте педагогічне мислення	Самоаналіз самоконтроль	Рефлексія	Рефлексивна культура
Пізнавальна активність	Професійно-педагогічна самосвідомість	Сповідання моральних і етичних норм поведінки	Перцептивні здібності
Креативність	Акмеологічні принципи	Морально-етичні норми як фундаментальні складові громадянського суспільства. Громадянська позиція	Емпатія

Аналізуючи елементи означеної таблиці, помічаємо домінуючу роль підструктурної компоненти ціннісних утворень в загальній системі культуросвідомої парадигми особистості вчителя. Верховенство головного чинника духовної цінності – вчительської праці – постає як невичерпне джерело соціальної значущості і причетності до формування високого рівня розвитку громадянської свідомості та самосвідомості. У цьому сенсі, засвоєння знань та вироблення вмінь в процесі діяльності вчителя сучасної школи, на думку А.Н. Джурина, А.І. Піскунова, В.М. Кларина, А.М. Матюшкіна, є недостатнім, тому що „духовний наставник юнацтва в сучасній школі не тільки і не стільки є носієм знань, але в першу чергу – носієм культури” [17-20]. В такому баченні, цінності, як стержневий елемент загальнолюдської культури, породжують розуміння соціального світу, формуючи ставлення суб’єкта соціалізації до соціального світу. А набуваючи смислової природу, цінності зближуються з поняттями потреби й мотиву підсилюючи їх спонукальну силу (Д.А. Леонтьєв) [21].

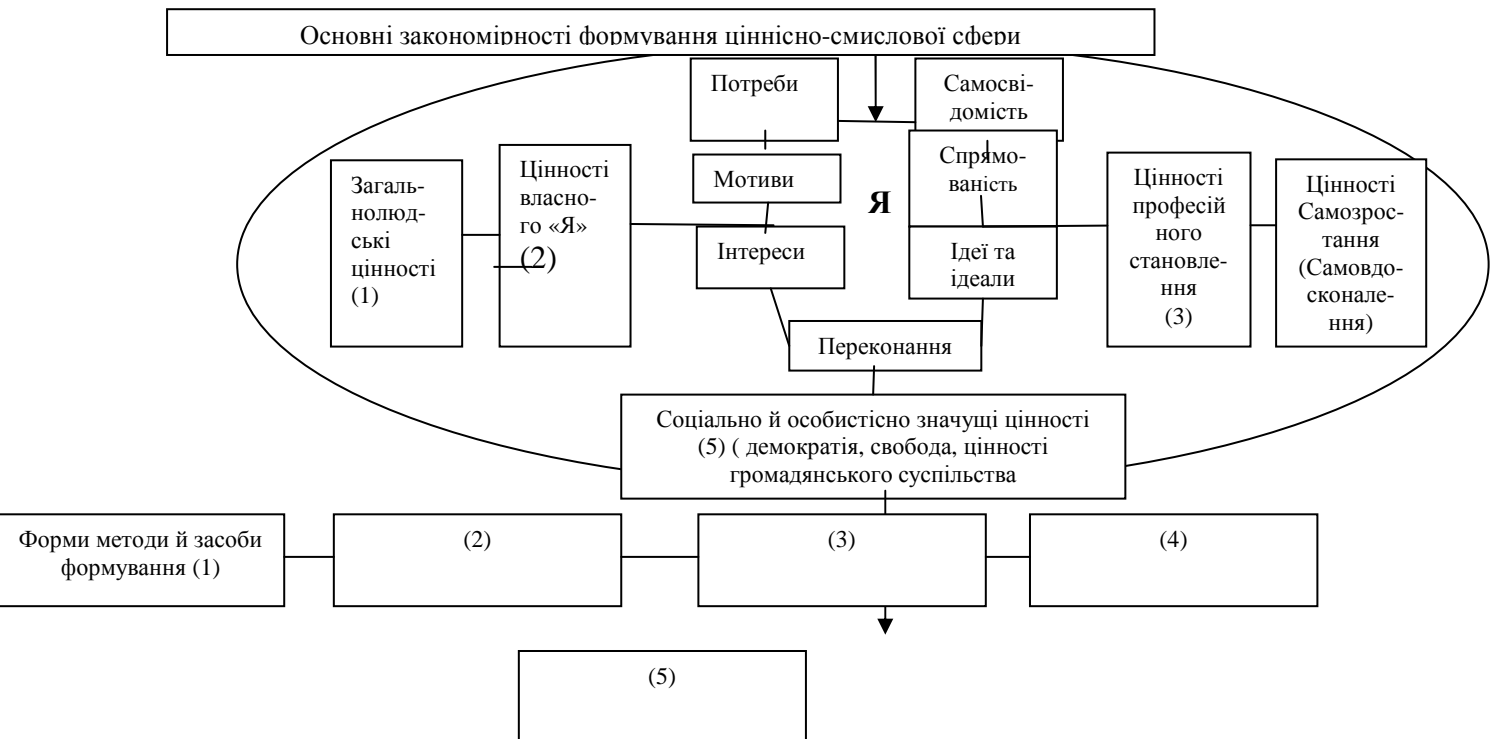
Культурний розвиток особистості вчителя, через накопичення ціннісного досвіду є найважливішим фактором його духовного оновлення і вказівником до свободи у самовизначенні. Завданням для цього є накопичення тих цінностей, що традиційно відіграють роль стимулів людського життя і діяльності. Так, виділяючи ціннісне мислення (ціннісно-сміслові утворення) як центр аксеологічної теорії і характеризуючи систему цінностей які є складовими цієї теорії в педагогічній свідомості, І.Б. Котова та Е.Н. Шиянов визначають основні її елементи:

- а) цінності пов'язані з утвердженням особистістю своєї ролі в соціальній сфері;
- б) цінності, що задовольняють потреби у спілкуванні;
- в) цінності, що орієнтують на саморозвиток творчої індивідуальності;
- г) цінності, що дозволяють здійснювати самореалізацію;
- д) цінності, що дають змогу задоволення практичних можливостей [22, 14].

Із зазначеного доходимо висновку, що будь-яка цінність висуває один або декілька видів вимог до поведінки особистості і фіксується інколи навіть групою ціннісних еквівалентів. Тому, у поведінковій причинності майбутнього вчителя (особливо під час професійної діяльності) простежується ряд методичних дій, викликаних винятково наслідково-ціннісними чинниками. Концептуально нами було визначено місце і роль ціннісно-сислової сфери у формуванні особистості майбутнього вчителя (див. схему 2).

Схема 2. Місце і роль ціннісно-сислової сфери у:

- професійному становленні;
- особистому інтелектуальному і духовному зростанні;
- вирішення життєво важливих і суто професійних проблем;
- спілкуванні і створенні безпечного середовища.

Деякі дослідники, як І.С. Артюхова [23], стверджують, що загальнолюдські цінності повинні стати основою для всіх шкільних предметних методик. А основна особливість ціннісно-орієнтованого змісту освіти полягає в тому, що він не може існувати без відповідних процесуальних складових – методики, технології, форми і т.п. Крім впливу зовнішніх стандартних складових на зміст ціннісно-орієнтованої освіти тепер задіяні емоційно ціннісні, особистісні елементи, які здатні сприяти неповторності та підвищенню ефективності навчального процесу в ситуативних обставинах. На основі такого особистісно-ціннісного впливу учбовий процес базується на двох складових: викладі учбового матеріалу як такого; на основі набутого ціннісно-сміслового досвіду. А досвід цей, формуючись на основі загального розвитку особистості, її мотиваційної, моральної сфери, найбільш активно накопичується в діяльнісно-поведінковій площині взаємолюдських стосунків в царині морально-етичних, духовно-ціннісних відносин. На думку П.О. Флоренського [24], саме в культурному середовищі зростає і самостверджується особистість. Базовим в цьому процесі є механізм розвитку особистості майбутнього вчителя, формуванню нових ланок його моральної самосвідомості, якому відведено роль пізнання і осмислення автентично-культурологічного коріння народу. Тому, ідентифікуючи себе, як частину свого народу, планети, Всесвіту, формуючи почуття інтернаціоналізму – майбутній педагог має змогу повністю усвідомити глибинні витоки культури свого народу та народів світу. Цінності ж, на основі яких сформовано народні звичаї, традиції стають для майбутнього педагога дієвим механізмом передачі соціального досвіду, продовженням генотипу суспільства та виробленням нових нашарувань культурно-ціннісного пласту. Вибудовуючи правильні методики та педагогічні технології, алгоритм яких сформовано з концептуально засвоєного ціннісного досвіду, впроваджуючи їх у навчально-виховний процес школи, майбутній вчитель полегшує „входження” дитини в соціум, тим самим готуючи її до самостійної діяльності.

Список використаних джерел

1. *Лукин Р. К.* «Органон» Аристотеля.– М.: Наука, 1984.– 303 с.
2. *Болотов В. А., Сериков В. В.* Компетентностная модель: От идеи к образовательной программе // Педагогика.– 2003.– №10.– С.-9.

3. Теоретические основы содержания общего среднего образования / Под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера. М.– 1983.
4. *Леднев В. С.* Содержание общего среднего образования: проблемы структуры. М., 1980.
5. *Каган М. С.* Человеческая деятельность.–М., 1974.
6. *Коменский Я. А.* Избранные педагогические сочинения.– М.: Учпедгиз, 1939.– Т.2. С.197.
7. *Локк Дж.* Сочинения в трех томах: Т.3. – М.: Мысль, 1988.– 668 с.– (Филос. Наследие. Т. 103).– С.481.
8. *Песталоцци И. Г.* Избр. пед. соч. в трех томах. Т.1.– М., 1961. – С.305-306.
9. *Кант И.* Трактаты и письма.– М., 1980. – С. 447-454.
10. *Зыгмантович С. В.* Компетентностный подход к профессиональной подготовке будущих библиотекарей.
11. *Дахин А. Н.* Компетенция и компетентность: сколько их у российского школьника ? // Народное образование.– 2004.– №4.– С.–136.
12. *Ягунов В. В., Свистун В. І.* Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти.– К.: Наукові записки.– Т.71 / Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2007.– С. 5-6.
13. *Жук О. Л.* Психолого-педагогическая компетентность выпускника университета // Высшая школа.– 2004. – №6.– С. 45-51.
14. Компетентностный подход / Реферативный бюллетень.– РГГУ.– 2005.– С.9-11.
15. *Антипова В. М., Колесина К. Ю., Пахомова Г.А.* Компетентностный подход к организации дополнительного педагогического образования в университете // Педагогика.– 2006.– №8.– С.59
16. *Еремкина О. В.* Научные основы формирования психодиагностической культуры учителя: <http://www.emissia.org/offline/2006/1080.htm>
17. *Джурицкий А. Н.* История зарубежной педагогики [Текст]: учебное пособие / А. Н. Джурицкий. – М.: Изд. группа "Форум"- "ИНФРА-М".– 1998. – 272 с.
18. *Пискунов А.И.* История педагогики. Т.2.
19. К.Д. Ушинский: национальное и общечеловеческое в воспитании [Текст] / В.М. Кларин // Магистр. – 1994. – N 4. – С. 57-63.

20. Что такое одаренность: выявление и развитие одаренных детей: классические тесты. (Авторы: Матюшкин А. М, Матюшкина А. А., ред.).

21. Ценностные представления в индивидуальном и групповом сознании: виды, детерминанты и изменения во времени // Психологическое обозрение.– 1998.– №1.– С.13-25.

22. *Котова И. Б., Шиянов Е. Н.* Философские основания современной педагогики.–Ростов-на-Дону: Изд-во РГПУ, 1994.–142с.

23. *Артюхова И.С.* Экокультурные ценности современных подростков [Текст]: / И.С. Артюхова // Социокультурные аспекты экологического воспитания школьников. – М., 2000. – Вып.2. – С. 33-43.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ В КОМПЕТЕНТНО-ЦЕННОСТНОМ ИЗМЕРЕНИИ: ФИЛОСОФСКО- КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Аннотация

Пелех Ю.В.

В статье рассматриваются некоторые аспекты актуализации понятий «компетенция», «компетентность», «компетентностный подход» в современной педагогической науке. Делается попытка определения аксиологических положений в структуре компетентностной теории на основе философско-культурологического анализа.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, компетентностная теория, философско-культурологический анализ.

FUTURE TEACHER PROFESSIONAL PREPARATION IN COMPETENCE- VALUED DIMENSION: PHILOSOPHY-CULTURE ASPECT

Resume

Pelexh Yu.

The article deals with some aspects of actualization of “competence” and “competent approach” notions in modern pedagogical science. The attempt of the definition of conceptual axiological statements in the competence theory structure on the basis of philosophical culturelogical analysis has been made.

Keywords: competence, competence theory, philosophy-culture analysis.